

Spis 1 Afs 99/2006 byl spojen se spisem číslo 1 Afs 91/2006 a pod touto spisovou značkou bylo rozhodnuto takto:

č. j. 1 Afs 91/2006 - 101

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobkyně **B. a. s.**, zastoupené JUDr. Jiřím Bláhou, advokátem se sídlem Poděbradova 54, 512 51 Lomnice nad Popelkou, proti žalovanému **Finančnímu ředitelství pro hlavní město Prahu** se sídlem Štěpánská 28, 110 00 Praha 1, proti rozhodnutím ze dne 21. 9. 2004, č. j. FŘ-1487/13/04, a ze dne 23. 9. 2004, č. j. FŘ-12704/13/03, v řízení o kasačních stížnostech žalobkyně proti usnesením Městského soudu v Praze ze dne 31. 8. 2005, č. j. 9 Ca 293/2004 - 59, a ze dne 29. 9. 2005, č. j. 5 Ca 209/2004 - 53,

t a k t o :

- I.** Věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod spisovými značkami 1 Afs 91/2006, a 1 Afs 99/2006 **se spojují** ke společnému projednání a nadále budou vedeny pod sp. zn. 1 Afs 91/2006.
- II.** Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 8. 2005, č. j. 9 Ca 293/2004 - 59, a ze dne 29. 9. 2005, č. j. 5 Ca 209/2004, **se zrušují** a věci **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobami doručenými městskému soudu dne 6. 12. 2004 prostřednictvím e-mailu se žalobkyně domáhala zrušení výše uvedených rozhodnutí žalovaného o zamítnutí odvolání

proti dodatečným platebním výměrům na daň z přidané hodnoty za zdaňovací období březen a září 2000, vydaným Finančním úřadem pro Prahu 8 dne 19. 11. 2002.

Městský soud předmětné žaloby odmítl. Svůj závěr odůvodnil tím, že podání žalobkyně ze dne 6. 12. 2004 neobsahovalo zaručený elektronický podpis, na což ji soud týž den e-mailem upozornil. Žalobkyně pak dne 9. 12. 2004 podala shodné žaloby v elektronické formě, tentokrát již podepsané elektronickým podpisem. Žalobami napadená rozhodnutí žalovaného však byla žalobkyni doručena dne 7. 10. 2004. Posledním dnem lhůty k podání žaloby proti těmto rozhodnutím tak bylo úterý 7. 12. 2004 (§ 72 odst. 1 s. ř. s.). Jelikož podání žalobkyně doručená soudu dne 6. 12. 2004 nebyla elektronicky podepsána (podle zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů), a protože tato podání nebyla doplněna do tří dnů písemnými podáními shodného obsahu, ani nebyl předložen jejich originál, soud k předmětným podáním ze dne 6. 12. 2004 nepřihlédl. Podání ze dne 9. 12. 2004, která již elektronický podpis obsahovala, pak městský soud odmítl pro opožděnost.

Žalobkyně napadla uvedená usnesení městského soudu kasačními stížnostmi, v nichž namítá, že k elektronicky podaným žalobám byl připojen řádný elektronický podpis a jako důkaz přikládá výstup datové zprávy, ze které je tato skutečnost patrná. Dále navrhl, aby byl Nejvyšším správním soudem ustanoven znalec, který by ohledal počítač, z něhož byla datová zpráva na Městský soud v Praze vypravena a dále navrhl provedení znaleckého posudku na základě ohledání počítače soudu. Žalobkyně také odkazuje na svoji rozsáhlou komunikaci se soudem a na to, že dbala pokynů úřednic soudu a podala žaloby, jak jí úřednice uložily, a proto jsou usnesení soudu založena na nedostatečně objasněném skutkovém stavu.

Žalobkyně také namítá nesprávnost výkladu § 37 odst. 2 s. ř. s. provedeného městským soudem, který dle jejího názoru přináší zásadní rozdíl mezi písemné a elektronické podání. Podle názoru soudu totiž písemné podání nemusí obsahovat podpis a soud je povinen vyzvat účastníka řízení, aby v přiměřené lhůtě vadu podání odstranil. Na druhou stranu u elektronického podání soud dovozuje, že žaloba podaná v elektronické formě bez elektronického podpisu je podáním, kterým nelze disponovat řízením nebo jeho předmětem.

Žalobkyně dále namítá, že soud vyslovil, že druhá podání ze dne 9. 12. 2004, která stejně jako podání předchozí obsahovala elektronický podpis, nejsou ve smyslu § 37 odst. 2 s. ř. s. originálem, kterým lze doplnit ve lhůtě tří dnů podání podané v jiné formě, aniž by svůj závěr jakkoliv zdůvodnil. Navíc se žalobkyně neztotožňuje se závěrem soudu, že v případě elektronického podání nelze předložit originál, neboť použitím funkce „Předat dál“ je garantováno, že bude doručován originál původní datové zprávy. Proto i kdyby prvé podání žalob neobsahovalo řádný elektronický podpis, tak bezpochyby druhé podání žaloby bylo předložením originálu.

Konečně je žalobkyně toho názoru, že soud od počátku přistupoval k žalobám jako k platně podaným (účastníka poučil o možnosti namítat podjatost, vyžádal si vyjádření žalobkyně, zda řízení mohou proběhnout bez nařízení jednání, vyžádal si originál plné moci, nařídil předložit správní spisy apod.). Vydal-li soud přepis, ve kterém označil všechny skutečnosti bránící věcnému projednání žaloby, pak je svým rozhodnutím vázán. Není proto jiných nedostatků, které by věcnému projednání žalob bránily. Jiný závěr by vedl

k tomu, že soud i přesto, že byly žaloby podány opožděně, nezákonně činil další kroky, které činit neměl.

Žalovaný sdělil, že se ke kasačním stížnostem nebude vyjadřovat.

Kasační stížnosti jsou důvodné.

Nejvyšší správní soud nejprve posuzoval, zda by byly žaloby podány včas, i kdyby elektronické podání doručené soudu dne 6. 12. 2004 neobsahovalo elektronický podpis v souladu s zákonem č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o elektronickém podpisu“). Nejvyšší správní soud poznamenává, že se k této otázce již vyjádřil v rozsudku ze dne 30. 1. 2007, č. j. 2 Afs 81/2006 - 77, od něhož nevidí důvod se odchylovat; z podrobného odůvodnění tohoto rozhodnutí je pak na místě uvést zejména následující.

Podle ustanovení § 37 odst. 2 s. ř. s. podání obsahující úkon, jímž se disponuje řízením nebo jeho předmětem, lze provést písemně, ústně do protokolu, popřípadě v elektronické formě podepsané elektronicky podle zvláštního zákona. Bylo-li takové podání učiněno v jiné formě, musí být do tří dnů potvrzeno písemným podáním shodného obsahu nebo musí být předložen jeho originál, jinak se k němu nepřihlíží. Úprava v § 37 odst. 2 s. ř. s. je ucelená a autonomní, a proto je aplikována ve správním soudnictví ona; subsidiární užití § 42 občanského soudního řádu na základě ustanovení § 64 s. ř. s. zde proto nepadá v úvahu.

Městský soud v odůvodnění napadaných usnesení uvedl, že předmětná podání neobsahovala elektronický podpis a zároveň ani nebyla potvrzena písemnými podáními shodného obsahu a nebyly předloženy jejich originály. Podání žalobkyně ze dne 9. 12. 2004 podle soudu nejsou písemnými podáními, ani nejsou originály podání ze dne 6. 12. 2004. Soud dospěl k závěru, že originály těchto podání (elektronicky bez elektronického podpisu) v písemné formě neexistují, a nelze je tak překládat soudu.

S tímto právním názorem se však Nejvyšší správní soud neztotožňuje. Ustanovení § 37 odst. 2 s. ř. s. (ostatně ani obdobné ustanovení § 42 odst. 3 občanského soudního řádu) totiž nespécifikuje pojem originál a především nestanoví, že jeho existence je možná pouze v písemné formě v listinné podobě. Pojem „originál“ v případě datových zpráv v české právní úpravě není definován. Absence obecné právní úpravy pojmů „originál“, „zaručená elektronická kopie“ či „notářská činnost v elektronické formě“ byla již kritizována v odborné literatuře (srov. Právní úprava elektronické komunikace v České republice, Mgr. Zbyněk Loebel, LL.M., Central European Advisory Group - Oddělení práva elektronických komunikací, měsíčník Právo a praxe ICT, říjen 2004/7, dostupný na www.ceag.cz).

Lze konstatovat, že z právní úpravy není zcela zřejmé, co to je „originál“ elektronického podání. Elektronické podání může být vyhotoveno následně po vyhotovení listinného podání (postupem, kdy je „naskenováno“ listinné podání do elektronické verze obrázku), v tomto případě je „originálem“ původní listinné podání. Ovšem elektronické podání může být vyhotoveno například také přímým vepsáním textu podání do těla e-mailu nebo do jeho přílohy např. ve formátu MS Word, OpenOffice Writer, PDF, aj. V tomto případě „pouze“ neexistuje „originál“ v listinné podobě, podle názoru Nejvyššího správního soudu, z toho však nelze dovodit, že vůbec neexistuje či nemůže existovat originál tohoto dokumentu.

Objektivně-teleologickým výkladem, jehož úlohou je vystihnout smysl a účel právní normy v souvislosti s potřebami společnosti v aktuální situaci, v níž se má norma realizovat (v současnosti nelze přehlédnout především rychlý vývoj informačních technologií, který kromě jiného nabízí větší efektivitu veřejné správy, rychlejší komunikaci veřejné správy s občany, finanční úspory atd.), lze dojít k závěru, že pojem „originál“ v sobě zahrnuje nejen původní vyhotovení v listinné podobě, nýbrž i původní vyhotovení elektronického podání s elektronickým podpisem splňující požadavky zákona o elektronickém podpisu.

V souvislosti s výkladem § 42 odst. 3 občanského soudního řádu posuzoval Ústavní soud přípustnost elektronického podání s elektronickým podpisem v nálezu ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. IV. ÚS 319/05. Z hlediska historicko-teleologického výkladu vycházel z důvodové zprávy k zákonu o elektronickém podpisu (III. volební období Poslanecké sněmovny, 1999, tisk 415/0), kde je v oddíle věnovaném odůvodnění hlavních principů návrhu zákona uvedeno, že hlavním principem navrhovaného zákona je zajistit, že datové zprávy nesmí být diskriminovány, tj. že nesmí existovat rozpor v zacházení mezi datovými zprávami a dokumenty na papíře. I objektivně-teleologickým výkladem dospěl k závěru, že cílem právní úpravy je usnadnit doručování podání prostřednictvím elektronické komunikace tak, aby byla v co největší míře zajištěna rovnost elektronických podání s podáními v písemné podobě na papíře. Tyto závěry lze vztáhnout i k výkladu pojmu „originál“.

Z komparativního hlediska interpretace pojmu „originál“ lze poukázat na skutečnost, že v mnoha státech (např. USA, Francie, Velká Británie, Rakousko, Švédsko aj.) vychází právní úprava výše uvedených pojmů z tzv. vzorových zákonů UNCITRAL, konkrétně z UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce z roku 1996 a z Model Law on Electronic Signatures with Guide to Enactment 2001 (www.uncitral.org). Pojem „originál“ je zde definován nikoliv ve vztahu k formě, v jaké byl příslušný dokument původně pořízen, ale ve vztahu k integritě obsahu příslušného dokumentu (srov. Právní úprava elektronické komunikace v České republice, Mgr. Zbyněk Loebel, LL.M., Central European Advisory Group - Oddělení práva elektronických komunikací, měsíčník Právo a praxe ICT, říjen 2004/7, dostupný na www.ceag.cz).

Ustanovení soudního řádu správního a zákona o elektronickém podpisu upravující doručování jsou ve smyslu čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod stanoveným postupem, kterým je možno domáhat se u nezávislého a nestranného soudu svých práv. Tato právní úprava je konkretizací kautel práva na soudní ochranu, zejména práva na přístup k soudu, a je způsobilá za dodržení imperativu ústavně konformní interpretace působit k ochraně základních práv a svobod. Přílišný formalismus spočívající v uplatňování výkladu právní normy nerespektující účel tohoto institutu by byl v extrémním rozporu s principy spravedlnosti a založil by porušení základních práv a svobod (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2006, sp. zn. IV. ÚS 110/06, www.judikatura.cz, nebo nálezy téhož soudu ze dne 8. 7. 1999, sp. zn. III. ÚS 224/98, Sb.n.u.ÚS, svazek č. 15, nálezy č. 98, str. 17).

Z výše uvedených důvodů lze uzavřít, že i kdyby předmětná podání, jak byla odeslána, neobsahovala elektronický podpis, byla zároveň potvrzena předložením – elektronických – originálů podání žalobkyně ze dne 6. 12. 2004. Žaloby podané v elektronické podobě dne 6. 12. 2004 byly žalobkyní v souladu s § 37 odst. 2 s. ř. s. řádně doplněny podáním originálů žalob, a to ve lhůtě 3 dnů po podání elektronickou cestou. Soud proto pochybil, pokud k elektronickému podání žalob nepřihlížel a dospěl k závěru, že stěžovatel podal řádně žaloby až 9. 12. 2004, a tudíž opožděně.

Nejvyšší správní soud se proto dále nezabýval námitkami ohledně nesprávného zjištění skutkového stavu, tj. zda prvé podání správních žalob v elektronické podobě obsahovalo či neobsahovalo řádný elektronický podpis. Vzhledem k výše uvedenému by toto nemělo žádný vliv na posouzení právní podstaty daného sporu. Z elektronické komunikace mezi soudem a zástupcem žalobkyně však lze předpokládat, že šlo pouze o řešení technických problémů ze strany soudu. Z přiloženého tiskového výstupu datové zprávy vyplývá, že součástí datové zprávy doručené soudu dne 6. 12. 2004 byl řádný elektronický podpis, což je pro posouzení věci kardinální.

Nejvyšší správní soud naopak nepřisvědčil argumentaci žalobkyně, pokud tvrdí, že není důvodu, proč při odstraňování vady spočívající v absenci elektronického podpisu postupovat odlišně oproti chybějícímu podpisu na písemném podání. Danou situaci totiž přímo upravuje § 37 odst. 2 s. ř. s., když stanoví, že podání učiněné v jiné formě musí být do tří dnů potvrzeno písemným podáním shodného obsahu nebo musí být předložen jeho originál, jinak se k němu nepřihlíží. Elektronické podání bez elektronického podpisu představuje podání učiněné v jiné formě, a je tedy třeba postupovat podle této výslovné právní úpravy.

Žalobkyně se svými námitkami tedy uspěla; Nejvyšší správní soud proto zrušil napadená rozhodnutí Městského soudu v Praze a věci mu vrátil k dalšímu řízení, v němž bude městský soud vázán názorem vysloveným v rozsudku zdejšího soudu, tj. předmětné žaloby projedná jako včas podané. V novém řízení rozhodne městský soud i o náhradě nákladů řízení o kasačních stížnostech (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. dubna 2007

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu